

Kvennablaðið kost-
ar 3 kr. innanlands
erlendis kr. 3 60
(1 dollar vestan-
hafa) $\frac{1}{2}$ verðsins
borgist fyrirfram, en
 $\frac{1}{2}$ fyrir 15. júlí.

Kvennablaðið.

Uppsögn skrifð
bundin við árs-
mót, ógild nema
komin sé til á-
gæt. fyrir 1. ok-
tóber og kaupandi haf-
borgað að fullu.

24. ár.

Reykjavík, 30. apríl 1918.

Nr. 4.

Áskorun til ísl. kvenna.

Eins og kunnugt er, fengum vér konur stjórnsmálalegt kjörgengi og kosningarrétt með stjórnskipunarlögum staðfestum 19. júní 1915.

Með lögum þessum opnuðust þau svið, er áður voru oss lokað og um leið og vér fögnuðum hinum mikilsverðu réttarþótum, hétum vér að beita oss fyrir því máli, er að voru áliti er eitthvert hið mikilverðasta nauðsynjamál þjóðfélags vors.

Þaðan er sprottinn sá ásetningur islenzkra kvenna að vinna að stofnun almenns spítala, er landið alt njóti góðs af, og sem liður í þeirri starfsemi myndaðist Landsspítalasjóður Íslands. Stofndagur hans var 19. júní 1916.

Sjóðstofnunin gerði málið þekt og vinsælt meðal almennings um land alt, auk þess sem hún hjá stjórnarvöldum landsins aflaði stofnun Landsspítala viðurkenningar, sem málefni, er hrinda beri í framkvæmd hið fyrsta, og eru þegar gerðar ráðstafanir af hálfu hins opinbera, lóðar kaup o. fl., til undirbúnings spítalanum.

Til þess að halda máli þessu vakandi og til aukningar sjóðnum, hafa kvenfélög þau í Reykjavík, er að honum standa, ákveðið að halda stofndag hans, 19. júní, jafnan hátíðlegan sem minningardag og jafnframt fjársöfnunardag. Árangur af fjársöfnun í Reykjavík, 19. júní 1917, varð stærsti tekjuanki sjóðsins á því ári.

Nú fer 19. júní bráðum í hönd. Í Reykjavík mun hann gerður svo hátíðlegur og arðberandi, sem föng eru. Enn sem komið er hefir Landsspítalasjóðsdagurinn, réttarþótardagurinn, fánadagurinn, að eins verið hatdinn hátíðlegur af konum Reykjavíkur. Dagur þessi flutti þó hin sömu réttindi til kvenna hver-

vetna á landinu og málefnið, sem við hann er kent, er áhugamál kvenna um land alt. Því væri það vel við eigandi að vér konur ynnum að því, að 19. júní yrði viðurkendur um land alt sem minningardagur réttinda vorra, og starfsdagur til eflingar áhugamáli voru. Að vér gerðum þennan eina dag ársins að þegn-skyldudegi í þarfir mannúðar og líknar.

Hátíðahöld og fjársöfnun þennan dag hugsum vér oss þannig: að kvenfélög eða einstakar konur, sem áhuga hafa á málinu, gengjust fyrir þeim, hver í sinu bygðarlagi, á líkan hátt og kvenfélög Reykjavíkur hafa gert undanfarin ár. Stjórn Landsspítalasjóðsins telur sér ljúft og skylt að gefa allar þær ráðleggingar og leiðbeiningar viðvikjandi slíkum almennum landsspítalasjóðsdegi, er óskað kann að verða og hún getur í té látið. Óskar hún að konur og karlar vilji sýna þessari málaleitun hennar sömu góðvild og Landsspítalasjóðurinn jafnan hefir notið, en konunum treystir hún til þess að vinna að því af alhug — að 19. júní verði framvegis hátíðlegur haldinn sem minningardagur réttarþóta vorra og fjársöfnunardagur til eflingar Landsspítalasjóðs Íslands.

Rvík, síðasta dag vetrar 1918.

Ingibjörg H. Bjarnason,

formaður sjóðsstjórnarinnar.

Þórunn Jónassen,
gjaldkeri.

Inga L. Lárusdóttir,
ritari.

Elin Jónatansdóttir. Guðriður Guðmundsdóttir.

Jónína Jónatansdóttir. Laufey Vilhjálmisdóttir.

Sigurbjörg Þorláksdóttir.

Önnur blöð eru vinsamlega beðin að birta áskorun þessa hið allra fyrsta.

Hátíðisdagur kvenna.

Kvennablaðinu er mesta ánægja að því að taka áskorun Landsspítalanefndarinnar, sem birt er að framan hér í blaðinu. Hún er algert í samræmi við tillögur Kvennablaðsins í vetur. Og þó að óvíst sé að konur hafi í þetta sinn um allt land haft ástæður til að taka þessar tillögur og áskorun til greina, þá vonum vér að ekki líði langur tími áður en þær skilji og viðurkenni alment, að 19. júní ætti að verða okkar hátíðar- og fagnaðardagur, okkar þjóðhátíð, sem við aldrei gleymdum. Hann er grundvallarlagadagur vor islenzku kvenna, sem gerði okkur að lagalegum þjóðfélagsborgurum, með söma skyldum og réttindum og bræður vorir hafa. Þann dag höfum vér sjálfar í fyrstu kjórið að hátíðisdegi og við hann bundið hluttöku vora í hinu fyrsta máli, sem vér vildum starfa að. Þann dag stofnuðum vér Landsspítala-sjóðinn og hétum að beita oss fyrir að því máli yrði komið í framkvæmd svo fljótt sem unt væri, þessi dagur hefir því orðið konum Reykjavíkur hátíðisdagur og fjársöfnunardagur. Hann er líka vakningardagur, sem minnir oss á réttindi vor og skyldur.

Og þótt svo fari, sem vonandi verður, að landsspítali komist upp í ekki mjög fjarlægri framtíð, þá þurfum vér ætíð þessa dags jafnt með fyrir það. Þá koma upp ný áhuga- og framfaramál, sem vér teljum oss skylt og ljúft að styðja. Þá verður 19. júní oss endurminningardagur um liðna tímann og hvað við höfum á honum afrekað, og hvatningardagur að gleyma ekki að velferðarmál lands og lýðs hvíla ekki síður á herðum vorum en karlmanna. Nóg eru verkefni fyrir oss. Og þá munum vér jafnan finna eitthvert nauðsynjamál, sem vér getum unnið gagn 19. júní, um leið og vér höldum hann sem minningardag hátíðlegan. Hann er og verður jafnan afmælisdagur nýrrar frelsis- og jafnréttis-stefnu hér á landi, þeirrar stefnu, sem hver-

vetna er að ryðja sér braut í heiminum: að engin réttarmunur sé milli karla og kvenna.

Og þótt svo færi að þessi afmælisgjöf væri illa skorin og klipt, þá læknar tíminn þann galla, og eftir nokkur ár verður að eins brosað að löggjöfunum, sem voru svo barnalegir að viðurkenna réttlætið að fullu í orðum, en reyna þó að fresta framkvæmdunum, svo lengi semunt væri.

Geymt er ekki gleymt.

Almennings-eldhúsin.

Eins og menn muna, var almennur kvennafundur haldinn hér í Reykjavík 7. júlí í fyrrasumar, að tilhlutun Kvenréttindafélagsins. Fundarefnið var að ræða ýmsar nauðsynlegar dýrtíðarráðstafanir, og mótmæla því að konur væru ekki settar í neinar dýrtíðarnefndir. Var samþykkt tillaga frá frú B. Bjarnhéðinsdóttir, er mótmælli þessam ráðstöfunum landsstjórnar og bæjarstjórnar og »skorað á þessi stjórnarvöld að bæta tveimur konum við í verðlagsnefnd, matarnefnd (bjargráðanefnd bæjarstjórnar) og húsaleigunefnd, hverja fyrir sig, sömuleiðis að verði fleiri dýrtíðarnefndir skipaðar, þá verði þær hlutfallslega skipaðar konum sem kórlum».

Meðal þeirra dýrtíðarráðstafana, sem voru til umræðu á fundinum, var einnig rætt um almennings-eldhús fyrir bæinn, þar sem allir, sem óskuðu þess, gætu fengið keyptan mat. Út af þeim umræðum var samþykkt svolátandi tillaga frá frú Guðrúnu Pétursdóttur, sem var málshefjandi í því máli:

»Fundurinn skorar á Alþingi að fá hæfa konu, helzt lærða hússtjórnarkenslukonu, til að fara til útlanda og kynna sér fyrirkomulag á sameldhúsum og öðrum dýrtíðarráðstöfunum, svo að hún gæti haldið fyrirlestra og gefið fólki leiðbeiningar, og síðan staðið fyrir sameldhúsi, ef tíminn sýndi að þörf væri á því síðar».

Tillögur þessar sendi svo stjórn, Kvenréttindafélags Íslands til landsstjórnar, Alþingis og bæjarstjórnar. Alþingi vísaði tillögunni um að senda hússtjórnarkenslukonu til útlanda, til bjargráðanefndar þingsins og hún lagði þá eindregið til, að það yrði gert, og ein kona, eða bæði kona og karlmaður yrði send til útlanda í þessum erindum, En þingsályktunartillaga um þetta efni var þá feld í Nd., og var það aðallega sprottið af þeim misskilningi þingmanna, að þessari hússtjórnar-kenslukonu væri ætlað að ganga á hússtjórnarskóla ytra, en til þess væri tíminn of stuttur, og kæmi ekki að notum hér.

En geymt er ekki gleymt, æfinlega, þó nokkur tími líði. Nú í vor þegar bjargráðanefnd Alþingis fór aftur að setjast á rökstóla og fjalla um þessi mál, þá tók hún aftur þetta mál upp, og er nú fús til að leggja til að sendir verði karlar og konur til að kynna sér þessi mál, og einkum þessi almenningseldhús, sem oft hefir verið getið um í Kvennablaðinu. Þingið eða Nd. hefir nú fengið réttari skilning á nauðsyninni að kynna sér ráðstafanir annara þjóða, einkum mundi það verða bjargráðaráðstafanir Dana, sem þykja sérlega heppilegar. Að eins vill þingið, að bæjarstjórn Reykjavíkur láti í ljósi, hvort hún muni óska eftir þessu og vilji nota sér þær ráðstafanir og jafnvel taka þátt í að kosta til þeirra.

Mál þetta var svo rætt nokkuð á undirbúningsfundum undir aðalfund Bandalags kvenna, og hafði frú Guðrún Pétursdóttir kynt sér álit bjargráðanefndar Alþingis um það, og fengið vissu um, að ef bæjarstjórn Reykjavíkur vildi sinna því að einhverju leyti, þá mundi ekki standa á þinginu. Vonandi verður þess því ekki langt að biða að málið verði tekið fyrir af dýrtíðarnefnd bæjarstjórnar og þingið fái fulla vissu fyrir því, að bæjarstjórnin muni hagnýta sér slíka aðstoð frá þinginu.

Kvenréttindafélagið og þær konur sem tóku þátt í fundinum 7. júlí í fyrra, mega því vel við una að hann hefir borið góð-

an árangur. Nú eru konur komnar inn í dýrtíðarnefnd bæjarstjórnar og bjargráðanefnd hennar. Þingið hefir einnig tekið þetta mál upp að nýju og veitir nú efflaust ferðastyrk svo að kona, eða jafnvel einhver karlmaður líka, geti kynt sér nauðsynlegustu dýrtíðarráðstafanir, t. d. almenningseldhúsin o. fl., og kent okkur hér heima svo að hagnýta okkur þær. Það er að eins landsstjórnin, sem á eftir að efna þau skýlausu loford sin, sem hún þá gaf, að bæta konu í verðlagsnefndina ef sæti losnaði í henni. Sætið losnaði í fyrra haust, þegar J. Sívertsen var sendur til Ameíku sem verzlunarerindreki. En engin kona var þó tekin heldur í nefndina þrátt fyrir loford tveggja ráðherranna. Eina bótin er, að ekki er þá heldur unt að kenna konum um hið alkunna afskiptaleysi þessarar loflegu nefndar, af öllu verðlagi hér innanlands. Það er eins og það sé henni allra minst viðkomandi.

Ef nú fer svo heppilega að kona verði send til Danmerkur í þessum erindum, þá ætti að mega vanta, að það sé merki þess að komið verði hér á fót almenningseldhúsi í vetur, enda ætti það að vera öllum ljóst, að það er hin mesta nauðsyn í þeim eldsneytissskorti sem hér er, sem heldur mun aukast en draga úr. En misskilningar talsverður virðist vera á því máli. Tala sumir um að hér fáið ekki húsnæði fyrir slík eldhús og þær matstofur, sem þeim fylgi. Í Kaupmannahöfn sóttu allir sinn miðdegisverð fyrst framan af á útsölustaðina, sem allir voru í leikfímishúsum barnaskólanna. Á Friðriksbergi aftur á móti var matsalur fyrir einhleyp fólki á aðalsölustaðnum. Og Kaupmannahafnar matarútsölustaðirnir ráðgerðu einnig að taka upp þá reglu.

Margt er það sem athugunar þarf við, og undirbúnings í sambandi við almenningseldhúss-ráðagerðina. Æði margt hlýtur að vanta af nauðsynlegustu áhöldum til hennar, og væri nauðsynlegt að athuga það í tíma, einkum þegar milliferðir hédan og til Danmerkur eru jafn strjálar og

óvissar og þær nú eru. Kona sú, sem send yrði, ætti helst að veljast af bæjarstjórninni, því líkindi væru til að hér kæmi kunnátta hennar og þekking að mestu gagni, einhvern fyrst í stað. Hún ætti einnig að athuga hvaða matur mundi heppilegastur og ódýrastur hér, um leið og hann ætti þó að vera svo góður og tilbreytilegur að menn kysu hann heldur, en að vera að botloka með miðdagsmatargerð handa 2—4 persónum. Það er misskilningingur að búa ætti til fleiri tegundir matar, handa ríkara fólki finni mat, og einfaldan handa fátæklingunum. Maturinn á að vera samskonar handa öllum, og svo góður að allir megji vel við una, eftir kringumstæðunum, en þó svo ódýr að hann yrði dýrari ef búa ætti hann til á hverju heimili handa hverri fjölskyldu út af fyrir sig. Þetta yrðu þeir sem færu, að hafa hugfast, og finna ráð við því að geta gert hann þannig úr garði, ef til kæmi. Og í þeim efnum má mikið læra af Dönum, en sjálfsagt er að taka fult tillit til okkar sérstöku staðháttar og kringumstæðna og rýma það saman, sem bezt mælti fara að gæðum, hollustu og ódýrleika. Það er aðalatriðið.

Sömuleiðis yrði sú kona sem færi, að athuga áður, hvaða áhöld væri áhjákvæmilegt að kaupa, og yrði hún að hafa á hendi alla útvegi í þeim efnum fyrir bæinn, en bæjarstjórnin yrði að sjá um slutning á þeim heim hingað og fá útflutningsleyfi til þess ef þess þyrfti við. Einnig ætti hún að athuga, hvort nokkrar matvörur væru fáanlegar sem hagur væri í kaupa til notkunar við þessa fyrirhuguðu matreiðslu. Gæti þar helst verið að tala um ýmislegt grænmeti o. fl. í þá átt.

Fötin okkar.

Eftirfylgjandi grein er að nokkru leyti útdráttur úr sparnaðarfyrirlestri frá Elnu Fensmark, kenslukonu í kvenfatasaumi, til heimilisnotkunar og vöruþekkingu o. fl., sem hún hélt í Kaupmannahöfn í fyrra vetur. Geti mörg atriði fyrirlestursins átt alstaðar við.

»Par sem um fötin okkar er að ræða, má og á að spara á tvennan hátt. Það verður að spara þegar ekki er unt að útvega meira, og það má spara, einkum geta konur sparað 50% af venjulegum fataútgjöldum sínum, með því að láta sauma allan aðalfatnaðinn heima hjá sér.

Kaupið ekki tilbúin fót og lakkið ekki fót til láns. Þegar menn eru komnir inn í búðirnar, og sjá þar allar vörur nýjar og fallegar, sem eiga svo ágætlega við smekk hvers eins, eða ef þar eru einmitt þau fót sem okkur vanhagar mest um, og ef við svo förum að »máta« þau, og þau fara ágætlega — þá er freistingin oft mikil til að kaupa dýrara en við höfðum ætlað okkur, Ef við t. d. hefðum vegna dýrtíðarinnar búist við að kaupa okkur kápu einfalda og þokkalega, en alls ekki skrautlega, og hefðum búist við að gefa fyrir hana polanlegt verð, segjum 40—50 krónur, þá gætum við notað gamlan, þokkalegan hatt, og sömu fötin innan undir og vant er. En förum við nú og kaupum fina kápu, hálfu dýrari, þá verða öll fötin að verða í samræmi við það, og það hleypir öllum daglega fatnaðinum upp. Auðvitað er freistingin mest fyrir þá, sem hafa ríkasta fegurðartilfinningu og beztan smekk. En standi þeir með afmarkaða krónutölu í hendinni og ekkert lánstraust, þá er freistingin minni. Lánsstraustið freistar mest og er hættulegast, þar sem litil efni eru fyrir hendi.

Takið víska upphæð frá mánaðarlega eða árlega fyrir fötum. Búið ykkur til skrá yfir hvað einföld, góð fót kosta og gerið ykkur svo töflu yfir hvernig verja skuli peningunum til nauðsynlegra fatakaupa og viðhalds eldri fötum. Skrifðið upp hvað hver lík hefir kostað og hvað hún hefir verið lengi notuð, og hvað hún muni endast enn þá. Með því að deila upphaflega verðinu með áratölunni sem fötin endast, fæst út árlegur fatakostnaður.

Menn geta sjálfir séð þetta fljótlega með því að setja upp töflu yfir öll sín fót og hafa sérstaka dálka fyrir fyrsta flokks fót, sem keypt eru tilbúin, og þau sem eru afsömu gæðum en saumuð heima að meira eða minna leyti, sömuleiðis tilbúin aðkeypt fót úr lakara efni, og heimasaumuð fót úr sama efni. Leggja síðan hverja talnaröðina saman út af fyrir sig, þá kemur verðmunurinn út. Þegar svo er aðgætt hvað 1. og 2. flokks fót hafa enst lengi, þá sést með tölum hver fötin verða að lokum dýrari, þau úr góðu efni eða þau úr lélegra efni.

Á þessa fatatöflu skal skrifa allan fatnað, inst og yzt, og með því að leggja saman nokkura ára eyðslu og deila með áratölunni, kemur út árlegur kostnaður til fatanna.

Undirstaðan undir fatareikningum er góð-

ur nærfatnaður. Utanyfirfötin fara eftir efnum og ástæðum. Kaupstaðafólk þarf ætíð meira til fata en sveitafólk, og stúlkur í kjólbúningi komast ekki af með sömu upphæð og þær sem eru í peysufötum. Veldur því miklu hærri saumalaun og margbreyttari búningar. Fólk sem vinnur utan heimilis t. d. í skrifstofum, verzlunum við skólakenslu o. s. frv. þarf meira til fata, en það sem vinnur heimilissvinnu. Fötin verða að vera eftir þeim upphæðum, sem hver hefir til að borga fyrir þau.

Hér skulu gefnarnokkrarsparnaðarráðleggingar: Sparið götukjólana ykkar! Þeir eru dýrir nú á dögum. Sama má segja um góð peysuföt. — Konur ættu að velja þau fót, sem eru hentug og lítið efni fer í, eða sem nota má fleiri en einsonar efni í, og þægilegt er að gera við. Notið ekki götubúninginn við inniverk eða góðu peysufötin ykkar! Þau eru afardýr. Hafið ætíð hlífðarsvuntu til að hlífa góðu fótunum, eða hylja þau lakari þegar þið eruð við vinnu! Hafið fáa liti í fótunum, en sjáið um að þeir eigi saman! Notið ætíð lakari fót í verra veðri!

Reynið að fá ykkur eina eða tvær klukkust. daglega til að lita eftir fötum ykkar og gera við þau, eða sauma ný! Lesið færri skáldsögur og masið minna að óþörfu, en notið tímann til að sauma eða þess konar! Á nokkrum mánuðum hafið þið þá fengið ykkur ljómandi fallegar broderaðar skyrtur, náttkjóla, milliboli o. s. frv., í staðinn fyrir ónýtu aðkeyptu blúndulegg-ingarnar. Og svo hafið þið fengið verulega góð efni í þessi nærföt, sem endast hálfu lengur og eru mikli finni, en verða þó miklu ódýrari þegar til lengdar lætur. Og það sem ekki er minnst vert, þið hafið lært að þekkja gæði vörunnar og það er nauðsynlegast í þessari dýrtíð, þegar svo erlitt er að fá góðar ósviknar vörur.

Gott peysufataefni er nú orðið nær því ófánlegt, því ættu konur, sem nota þau, að spara nú góðu, gömlu peysufötin en nota heldur morgunkjóra og slitin fót til heimabrukunar meðan þessi dýrtíð stendur yfir, eða búa sér til þekkilega innikjóra úr ódýru efni til hversdagsbrúknar til þess að komast sem mest hjá að þurfa að kaupa hin nýju afardýru en þó lélegu efni, sem nú eru fánleg.

Svart eða blátt »Serges», »cheviots», ullarullask og ullar-muselin» hafa allar skynsamur konur helzt keypt þegar þær ætluðu að kaupa hæði gott og ódýrt fataefni. Nú eru þessar vörur því nær ófánlegar, Innflutningur á þeim er nær því algerlega hættur, og ef kaupmenn eiga af tilviljun gamlar birgðir af þeim, þá seljast þær með þreföldu verði, hvernig sem á því stendur. Hvað á að fá í þess stað? Flöjel? Það var líka þýzk vara sem nú fæst ekki. Silki? Já, meðan

Italia, sem silkið kemur aðallega frá, getur selt hrásilkið sitt til Sviss, þá getur það mäske komist til okkar. Frá Englandi og Frakklandi þurfum við ekki að vænta að fá mikið af varningi, þótt hvorutveggja séu mikil iðnaðarlönd. Innflutningar til þeirra landa af iðnaðarefnum hefir stríðið klípt og skorið af, og það hefir mikil áhrif á útfluttu vörurnar.

Enskar vefnaðarvörur? Já ofurlítið fæst enn þá af þeim. En vitið þið úr hverju þær eru? Hraefnin kallast *Shoddy*, *Mungo* og *ekstraktull*, saman við það er svo ofin hrein ull, bómull og ýmislegur blendingur. Við verðum vel að gæta að því. *Shoddy* er garn, sem spunnið er af upptánum þrjóna- og góðum kamgarns afklippum eða tuskum. *Mungo* er spunnið úr kembu-ullarefnum, svo sem klæði og flóneli, og ekstrakt-ullin er gerð af tuskum sem bómullarþræðirnir eru hreinsaðir úr með efnafræðislegum aðferðum.

Gömlu jalagarmarnir okkur eru peningavirði, einkum ullarfötin. Þau eiga að hreinast, safnast saman og geymast vandlega. Enginn veit, hve nær að þeim getur gagn orðið. Minstu, litlu silkipjötlurnar í saumastofunum í kaupstöðunum geta komið að miklu gagni og sömuleiðis slitin fót úr silki. Það má nota í marga snotra smáhluti. Sömuleiðis má láta börn tægja þá upp og nota tásurnar saman við góða ull í sokkaband. Allir vita að silkipráður er miklu sterkari og er því stundum hafður í sokkahæla, ullerband, sem blandað er saman við silki, er bæði fallegra og sterkara en hreint ullarband.

Hreina, ósvikna silkitvinnann fáum við tilbúinn frá náttúrunnar hendi. Hann er svo sterkur að þráður, sem er að eins einn millimeter að gildleika getur valdið 90 punda þunga. En þar hefir efnafræðin líka komið til skjalanna, og nú er alt það silki táíð, kembt og spunnið, sem áður var talið ónýtt. Það er selt undir nafninu »Chappé» eða »Florette» silki og er notað í marga ódýra silkidúka. Sem silkisaumþráður selst það um allan heim. Nú á dögum fæst ekki ósvikinn mislitur silkitvinni til að sauma með. Nútiðar konurnar hugsa alt of lítið um vörugæðin. Hversu margar þeirra vita að sterkleiki garnsins er kominn undir lengd háranna og teygjanleika? Hvað margar þeirra þekkja muninn á »Organtine» og »Trama» — sterkustu og lélegustu silkitegundunum? Hvað margar vita að bómullin samanstendur af eintómum finum hárum og að bómullin úr lengstu hárunum er frá Ameríku?

Hvaðan eigum við Íslendingar að fá efni í haldgóð utanyfirföt ef stríðið heldur lengi áfram, sem líka séu með polanlegu verði, sem almenningur geti risið undir að kaupa? Mundi

ekki tiltækilegt að leggja kapp á þann litla ullar-dúka-ogheimilisíðnað sem til er í landinu, einkum nú, þegar útséð er um að fá hið eftirþræða háa verð fyrir ullina? Væri ekki ráðlegra að stjórn-in styrkti þær fáu ullarverksmiðjur, sem til eru, til að reka svo mikinn ullardúkaiðnað sem unt er? Menn munu segja að litina vanti. Er ekki nokkur möguleiki að fá þá frá Ameríku eða Englandi?

Það ætti að vera augljóst að litill búhnykk-ur er að selja ullarpundið út úr landinu þótt hægt væri, á kr. 2,00 pd., eu kaupa meira eða minna ónýtt og svikin fataefni fyrir 20—40 kr. meterinn. Menn hafa ekki efni á að kaupa svo dýr tót, sem varla halda árið út.

Sömuleiðis ætti og mætti spinnna gott ullar-band í spunavélunum, og selja með þolanlegu verði í sokka, sem nú eru nær ófáanlegir. Ekki eru litir nauðsynlegir í þá. Þar má komast af með saudalitinn. Og bandið má líka nota í nærlöt, ullarpeysur á börn og fullorðna og fleiri fót, sem nú eru ófáanleg.

„Mjölkdroppen“.

Lesendur Kvennablaðsins muna, ef til vill, eftir þessu nafni í Kvennablaðinu. Í ferðasögu þeirri, sem eg skrifaði í blaðið frá ferð minni um Noreg og Svíþjóð sumarið og haustið 1904, gat eg að nokkru þessarar stofnunar, sem þá var tiltölulega ný, en þó svo kunn, að ýms önnur lönd höfðu tekið upp þetta góðgerða fyrirkomulag, sem einstakir menn eða félög stóðu oftast fyrir, en fengu víða til þess meiri eða minni styrk af almannafé.

Nú á þessum neyðar- og dýrtíðartímum, sem einkum kemur hart niður á kaupstöðunum, væri ef til vill ekki óþarft að lýsa dálítið þessu fyrirkomulagi að nýju, sem virðist vera ein af allra bestu góðgerða ráðstöfunum, til að tryggja líf og heilsu ungbarna fátæklinga þeirra, sem einstakir menn, félög eða sveita- og bæjarfélög taka að meira eða minna leyti að sér að styrkja. Á þann hátt kemur hjálpin og styrk-urinn þar niður, sem hún er nauðsynlegust, og fyrirbyggir verstu afleiðingar skorts og óhentugs viðurveris, sem af mjólkurleysinu stafar fyrir börnin.

„Mjölkdroppen“ eða Mjólkurdropinn, er félag, sem stofnað var í Stokkhólmi af barnalækni dr. M. Blumenthal. Hann hafði um fleiri ár verið praktiserandi læknir og sérfræð-ingur í barnsjúkdómum, og þannig kynst heilsu-fari og ástandi ungbarna fátækari hluta borg-arbúanna. Honum var það ljóst að mjólkur-

leysi og ill hirðing voru undirrótin, að mörg-um barnsjúkdómum og að barnadaudinn mundi oft stafa af ónógri fæðu og mjólkurskortu og hirðuleysi um þau. Átti þetta sérstaklega stað á heimilum verksmiðju kvennanna, sem ann-aðhvort gátu ekki gefið sér tíma til að hafa börn sín á brjósti, eða mjólkudu ekki sjálfar, sakir ónógrar fæðu og annara erfiðra kring-umstæðna.

Þá var það að dr. Blumenthal sem var mjög hughaldið að bæta úr þessu, fékk einn vin sinn, sem hafði verið sjúklingur hans, til að gefa 5000 kr. til að koma á fót mjólkurgjöfum handa smábörnum á fyrsta ári, eftir nánari reglum, sem þeir komu sér saman um síðar.

Fyrsti „Mjólkdroppen“ var þá stofnaður 13. des. 1901 í smáum stíl í fátækasta borgarhlut-anum. Fyrir þessu fyrirtæki stóðu þá þrír lækn-ar, dr. Blumenthal, bæjarlæknirinn Ivar Ander-son og fátækramálaumsjúarmaðurinn Albin Lindblom.

Fyrirkomulagið var þannig, að leigð voru 2 herbergi og eldhús. Í eldhúsinu voru sett upp áhöld til að gerileyða mjólkina. Fyrir því stóð útlærð hjúkrunarkona, sem svo blandaði mjólk-ina eftir fyrirsögn læknisins mismunandi eftir því, sem börnum þeim henti, sem fengu hana. Mjólkurflöskurnar voru svo settar á kældan stað, og 6 flöskur afhentar handa hverju barni. Sömuleiðis voru barnaföt lánuð handa þeim börnum sem þess purflu sérstaklega. Blumen-thal hafði þar sjálfur móttökutíma, eina klukku-stund daglega, til að skoða börnin, sem mjólk-ina fengu, skyldi sýna honum hvert barn á 8 daga fresti. Viktaði hann þau þá og athugaði nákvæmlega, sagði fyrir um hvað mikla mjólk þau skyldu fá, hvernig hún ætti að blandast, hvað þau ætta að borða o. s. frv. Sömuleiðis ef þau voru lasin eða veikluð, þá fengu þau á-visun á meðul eða visað til læknis til skoðun-ar. Einnig skoðaði hann mæðurnar, hvort þær gætu haft börnin á brjósti, hvort þær væru hraustar, hefðu næga mjólk. hefðu haft nægi-lega fæðu o. s. frv. Hjúkrunarkonan eða »syst-irin« hreinsaði flöskurnar og sá um allt þar í íbúðinni. Síðari hluta dagsins átti hún svo að heimsækja heimilin, sem börnin voru frá, líta eftir hvernig þær færi fram og gefa góð ráð og beendingar, þar sem nauðsynlegt væri.

Þetta fyrirtæki náði þegar álit og vinsældum manna. Blöðin fóru um það lofsamlegum orð-um, og gjafir streymda að. — Börnin, sem flest fyrst í stað voru alt of gömul, þegar þau komu þangað, fóru nú að koma miklu yngri. Það sem mörgum mæðrunum féll verst við, var að þurfa að koma með börnin á 8 daga fresti til viktunar og eftirlits læknisins. En það

var nauðsynlegt eftirlitsmeðal. Þá sást hvort hörnin voru vel útlitandi og heilbrigð. Væri það ekki, þá kom lækningin með sínar athugasemdir og fyrirskipanir. Þetta kom mæðrunum líka til að hirða börnin betur. Og væri móðirin of mögur sjálf eða hefði sjáanlega ekki haft nógu næringarmikla fæðu, þá var henni líka gefinn 1 lítr. undanrenna, sem hún varð að drekka þar þá um leið, til þess að vist væri uð hún nyti hennar sjálf.

Þetta fyrirkomulag hélst til 23. marz 1903. — Þangað til hafði »Mjólkurdropinn« átt fremur erfitt uppdráttar, en þá var stofnað samnefnt félag til að standa fyrir þessari grein góðgerðaseminnar. Styrktarmenn fyrsta félagsins urðu þar fyrstu meðlimir. Þetta Mjólkurdropafélag tók nú við allri stjórn fyrirtækisins í Stokkhólmi, og bætti þegar árið eftir öðrum »Mjólkurdropa« við. Lög voru samin fyrir það og ársgjald úrskurðað minst 2 krónur. Fyrsta grein laganna hljóðar svo:

»Tilgangur félagsins er að veita þeim ung- börnum í Stokkhólmi, sem þess þurfa, hagkvæma næringu.

Þetta ætlar félagið að gera með því að setja á fót sérstakar smá sambandsdeildir í hinum ýmsu fátækustu bæjarhlutum, sem hafi það ætlunarverk að útvega hæfilega mjólkurblöndu, þó á þann hátt, að börnin missi þó ekki móðurmjólkina þar sem hana er að fá, ef unt er.

Fyrirtæki þetta gafst svo vel, og náði svo mikilli almenningshylli, að smámsaman hafa verið settir upp aðrir »Mjólkurdropar« í öllum fátækustu bæjarhlutum. Eru þar hvervetna sérstakar nefndir, sem gangast fyrir öllum framkvæmdum í því efni og hafa á hendi stjórn hverrar Mjólkurdropa-stofnunar, sem allar standa þó í innbyrðis sambandi sín á milli. Fyrsti »Mjólkurdropinn« var eiginlega að eins tilraun, en hún stóðst prófið og var tekin upp sem alment fyrirkomulag á þessari góðgerðastarfsemi. Á næstu árunum 1904—1906 voru stofnaðir 3 nýjir »Mjólkurdropar« í Stokkhólmi, og 1910 bættust enn þá 2 Mjólkurdropar við, sem voru að myndast í útjöðrum bæjarins og nágrenni.

Allar þessar deildir hafa sínar sérstöku stöðvar og útbúnað og daglegu stjórnir. En aðalstjórnin hefir umsjónina.

Sem stendur eru því í Stokkhólmi þessir 6 Mjólkurdropar, og auk þess tveir aðrir stofnaðir af öðrum. En nú hafa líka flestir aðrir bæjir í Svíþjóð tekið upp samskonar fyrirkomulag. Stofnanirnar eru bæði góðgerðastofnanir og hafa einnig læknisfræðilegan og heilbrigðislegan tilgang, sem sé að varðveita heilsu ungbarnanna fyrstu æfiár þeirra, sem heilsu og lífi

þeirra er hættast, ef ekki er nóg samlega vel með þau farið.

Börnin fá ekki að öllu leyti endurgjaldslaust þessa mjólk og umsjón. Þeir sem efni hafa, greiða ákveðið gjald fyrir það. En þegar vandanmenn þeirra hafa ekki efni á því, þá fá þau allt án nokkurar borgunar, *Aðalatriðið er:* að draga úr ungbarna dauðanum og láta börnunum líða betur en áður, gefa þeim betri heilsu, þroska og önnur lífsskilyrði.

Hér skal ekki farið út í hvernig mjólkin er blönduð eða annað, sem snertir matarhæfi barnanna, það verður líka ætíð mismunandi. Nóg er að geta þess, að árangurinn hefir orðið mjög góður. Öll þau börn, sem geta fengið móðurmjólk hafa hana líka, meðfram hinni mjólkinni, svo lengi sem unt er að fá hana og hæfilegt þykir.

Aðrir bæir í Svíþjóð hafa nú fengið sér samskonar stofnanir og reknar eftir sömu reglum. Gautaborg hefir ekki færri en 6—8 slíka »Mjólkurdropa«, og 18 aðrir bæir hafa þegar fengið sér sína »Mjólkurdropa«. Og það er ekki einungis Svíþjóð, sem viðurkennir gagnsemi þeirra. Noregur, Finnland, Rússland og Frakkland höfðu löngu fyrir stríðið tekið sama fyrirkomulagið upp hjá sér. Hvervetna er það vinsælt og þykir gefast vel.

Væri nú ekki reynandi fyrir Samverjann okkar hérna að taka þetta fyrirkomulag upp á mjólkurgjöfum sínum. Honum hefir orðið svo vel til vina með gjafir til starfsemi sinnar, og eg hygg að þetta fyrirkomulag mundi varla draga úr vinsældum hans. Eg trúi ekki öðru en að einhverjir af læknum bæjarins fengjast til, fyrst um sinn, að gefa Samverjanum eina stund af tíma sínum til að taka á móti börnunum, vikta þau og skoða. Síðar mætti þá, ef til vill, breyta fyrirkomulaginu. Líklegt væri einnig, að bæjarstjórnin mundi styrkja þetta fyrirtæki, sem aðallega kæmi fátæklingunum að notum. Samverjinn er vist langkunnugastur orðinn um ástæður þeirra og væri því bezt af öllum trúandi til að geta komið þessari fyrstu tilraun hér í heppilega framkvæmd.

Briet Bjarnhéðinsdóttir.

Híalinskjöllinn hennar Önnu Mariu.

Eftir Önnu Wall.

Boðin á dansleik! á »kadetta« dansleik! Anna María hringsnerist á stofugólfinu með flakandi kápuna og skinnhúfuna aftur á hnakkanum. — Hvar er föðursystir? Hvar heldur hún sig? Og Tilda líka? Er engin sála heima? Enginn, sem